

51. Husaby sn, kyrkogården. Nu i Statens historiska museum.

Pl. 39.

Litteratur: L 1338, T 27 och 100. J. Hadorph, Resebeskrivning över K. Carl XI:s Resa i Sverige 1673, bl. 111 (KB F f 5, renskrift av annan hand); J. Peringskiöld, Monumenta 9, bl. 69; O. Celsius i UUB R 556, s. 422, Svenska runstenar (F m 60) 1, s. 305; S. J. Digelius, De Husaby (1740), p. 70; P. Luth, Brev 1787 t. VHAA (ATA); N. H. Sjöborg, Samlingar för Nordens fornälskare 3 (1830), s. 120; J. G. Liljegren, Fullständig Bautil (ATA); C. J. Ljungström, Kinnefjärdings och Kållands härader (1871), s. 49; E. G. F. Olbers, Brev 13/7 1888 t. H. Hildebrand (ATA); Protokoll från kyrkostämma i Husaby 17/1 1902 (avskr. i ATA); S. Lindqvist, Den helige Eskils biskopsdöme (ATS 22: 1, 1917), s. 55 f.; N. Beckman i VFT 4: 1 (1920), s. 61; O. v. Friesen i Runorna (Nord. kultur 6, 1933), s. 178; H. Wideen, Västsvenska vikingatidsstudier (1955), passim.

Äldre avbildningar: E. Brenner, bläckteckning 1669 (i KB F m 27, s. 33), renritning (i KB F l 4 c, s. 73); J. Hadorph och P. Törnwall, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta); träsnitt efter C. Hagelberg i Digelius a.a.; Sjöborg a.a., fig. 181; osign. blyertsteckning (i Liljegren, Fullständig Bautil); O. Erlandsson, träsnitt (i T 27); S. Welin, tuschteckning (VFA), träsnitt (i T 100); O. Sörling, tuschteckning (ATA), återgiven i Lindqvist a.a., fig. 25.

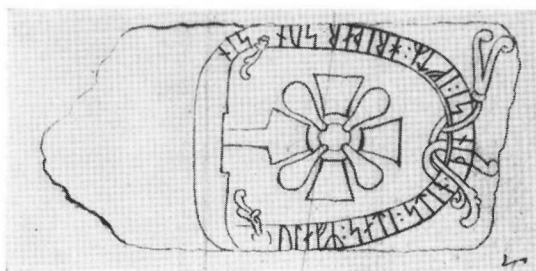

Fig. 68. Vg 51. Husaby sn, kyrkogården.
Efter teckning av Brenner i F m 27.

Runstenen tillhör sedan 1902 Statens historiska museum, inv.nr 11.645. Den består av fyra sammanfogade delar. Det översta, vänstra stycket meddelar K. Torin (1871) vara påträffat uppe på kyrkogårdsmuren. De tre övriga uttogos 1888 ur samma mur i samband med densammas omläggning.

I J. Bureus' »Sumlen» (KB F a 12), bl. 437, finns en notis, som i förstone kan tyckas hänföra sig till denna sten: »Vidh Huseby i Vestergötland 2 stora stenar retul. Henr. Henr.» Vilken sten, som utöver denna i så fall åsyftas, är obekant. Det är tänkbart, att Bureus' sagesman i stället avsett två stenar på Källby ås i Källby sn. Jfr Vg 55.

De äldsta säkra uppgifterna om runstenen äro dels E. Brenners teckning 1669 i F l 4 c med påskriften »Huseby östra kyrkioport», dels J. Hadorphs beskrivning 1673: »Widh östra Kyrkioporten [kyrkogårdsporten] fins en Runesteen insatt till Tryskel, hwarpå ett Skiepp står.» Uppgiften bekräftas 1740 av S. J. Digelius: »Lapidis hujus, cœmeterii Husab. orientali portæ adfixi ...» Stenen var då hel. 1787 meddelar emellertid lektor P. Luth i Skara till Vitterhetsakademien: »Uti och vid Husaby, där jag nyligen varit finnas ännu alla de monumenter och antiquiteter, som av Digelius uti dess Dissert. de Husaby omförmälas, och någre som han gådt förbi, utom runstenen vid östra kyrkioporten.» Någon gång mellan 1740 och 1787 har stenen alltså avlägsnats från sin plats i östra kyrko-

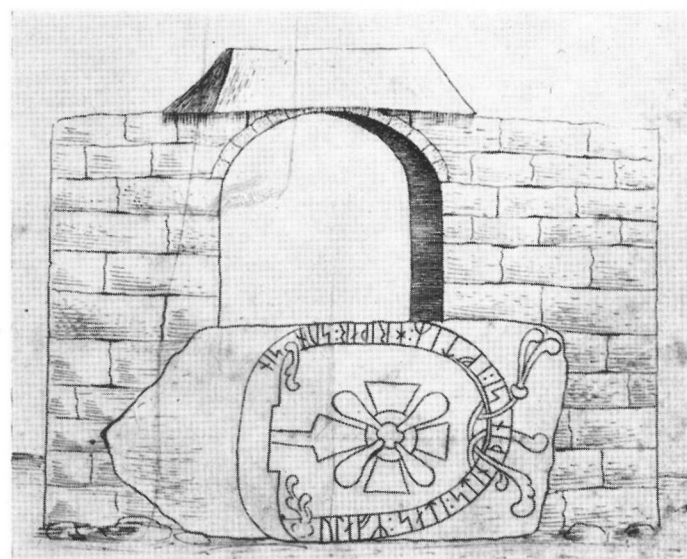

Fig. 69. Vg 51. Husaby sn, kyrkogården.
Efter teckning av Brenner i F l 4 c.

gårdsporten, slagits sönder och använts som byggnadsmaterial i kyrkogårdsmuren. Den exakta tidpunkten för denna händelse känner man inte. Troligen har stenen ursprungligen utgjort gavelhäll i en gravkista.

Sandsten. Höjd 2,10 m., bredd 1 m.

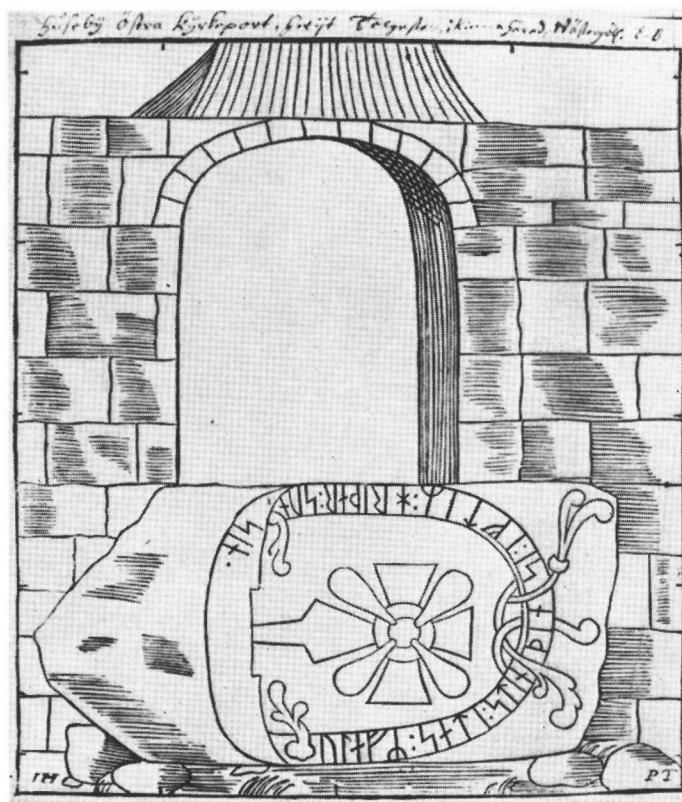

Fig. 70. Vg 51. Husaby sn, kyrkogården. Efter träsnitt i Peringskiölds Monumenta.

Inskrift (supplerad efter Brenners teckning):

[ul]afr : sati : stin þansi : iftir : hriþar : sun sin :
 5 10 15 20 25 30 35

Olafur satti sten þanssi æftir Hreðar, sun sinn.

»Olov satte denna sten efter Redar, sin son.»

Till läsningen: Av r. 1 **u** återstår endast toppen. Nedre delen av runan och följande runa har fallit bort i skadan. Före 14 **þ** finnas i ristningsytan fördjupningar, där man kunde vänta sk. Dessa äro emellertid icke tillräckligt markerade för att fastställas som säkert huggna. Toppen av 21 **t** når ej ramlinjen. 26 **i** har strax ovan mitten av hst en punktliknande fördjupning, som sannolikt icke är huggen. 31 **u** har förlorat nederdelen i samma flagring, som tagit bort även nederdelen av r. 32. Svaga spår av **n**-bst återstår i brottet. Endast övre punkten i sk efter 35 **n** är bevarad. — Brenners läsning skiljer sig från ovanstående ifråga om r. 15 som lästs **i**. Sk saknas efter 35 **n**. 22 **i** utelämnas på teckningen i F m 27 men finns med i F l 4 c. I F m 27 saknas sk efter 29 **r**; så ej i F l 4 c. — Träsnittet hos Peringskiöld grundar sig på F l 4 c men har sk i form av en punkt efter 35 **n**.

Olafur är ett vanligt fornordiskt namn, som finns även i Vg 9, 12, 181. Se E. Wessén, *Nordiska namnstudier* (1927), s. 84. Även *Hreðarr* förekommer talrikt över hela det nordiska området, ehuru i runinskrifter belagt, förutom i Vg 51, endast och med en viss tvekan i DR 141. Om namnets härledning se A. Johansson *APhS* 7 (1932), s. 142 f.

Stenytans mitt upptages av ett rikt utsirat kors, vilket står som mastträdet i ett skepp. Alldeles samma motiv förekommer på tre sörmländska runstenar (Sö 122, 154, 164).